

MEDUNARODNE TURISTIČKE ORGANIZACIJE

1. Načelne napomene

Masovnost turizma i širi društveno-ekonomski interesi uslovljavaju li su potrebu organizovanja turizma na međunarodnom nivou. Početni vidovi saradnje i povezivanja na međunarodnom planu ostvarivali su se putem sklapanja bilateralnih i multilateralnih sporazuma između zainteresovanih država.

Danas se Organizacija turizma na međunarodnom području ispoljava kroz postojanje profesionalnih (strukovno-privrednih), društvenih (vladinih) međunarodnih turističkih organizacija.

U vrhu organizacije uturizma, sa koordinativnom i usmeravajućom funkcijom u razvoju turističke delatnosti, do nedavno se nalazila Međunarodna unija zvaničnih turističkih organizacija (L' Union International des organismes Officiels de Tourisme-UIOOT), čiju funkciju od 1975. godine Svetska turistička organizacija (OMT).

Pored Svetske turističke organizacije, došlo je do osnivanja i brojnih drugih asocijacija sa ciljem da se na međunarodnom planu stvore neophodni uslovi za međunarodna putovanja, boravak turista i delatnost poslovnih subjekata turističke privrede različitih zemalja. Njih odlikuje sve masovniji karakter, kako po vrstama delatnosti, tako i po broju organizacionih oblika i ciljevima radi kojih su osnovane. Uz pokušaj određivanja sistematike turističkih organizacija na međunarodnom nivou, na neke od njih ćemo samo ukazati, zadržavajući se pritom na institucionalne oblike čija je delatnost značajna za razvoj turizma na širem međunarodnom području. Biće reči i o nekim međunarodnim organizacijama čija delatnost nije u osnovi turistička, ali doprinosi ukupnom razvoju turizma u svetu. Briga tih organizacija o ovoj vrsti delatnosti potvrđuje da je turizam širok društveni fenomen, koji sve više dobija u značaju kao faktor razvoja međunarodnih privrednih odnosa.

2. MEĐUNARODNA UNIJA ZVANIČNIH TURISTIČKIH ORGANIZACIJA (UIOOT) I SVETSKA TURISTIČKA ORGANIZACIJA (OMT)

2. 1. Nastanak Međunarodne unije

Međunarodna unija zvaničnih (službenih) turističkih organizacija (L'Union International des organi-

mes Officiels de Tourisme — UIOOT) osnovana je 1947. godine u Londonu, kao institucija sa zadatkom da razvija aktivnosti na polju međunarodne saradnje u oblasti turizma.¹⁾ Naslednik je u radu Međunarodne unije zvaničnih organizacija za turističku propagandu, koja je osnovana 1925. godine u Hagu.²⁾ Delatnost Unije trajala je od 1975. godine, kada je došlo do njene transformacije u Svetsku turističku organizaciju (Organisation Mondial de Tourisme — OMT).

2. 2. Osnovni ciljevi i zadaci Međunarodne unije — Osnovni ciljevi i zadaci UIOOT-a bili su usmereni na:

- a) podsticanje razvoja međunarodnog turizma u svetskim razmerama;
- b) isticanje uloge turizma kao značajnog faktora u razvoju međunarodnih ekonomskih odnosa;
- c) stimulacija bržeg razvoja privredno nedovoljno razvijenih zemalja kroz razvoj međunarodnog turizma;
- d) stavljanje posebnog akcenta na širu društvenu i kulturnu ulogu turizma u životu nacija;
- e) isticanje uloge turizma kao sredstva boljeg razumevanja među ljudima različitih zemalja i kao faktora očuvanja mira u svetu i
- f) borbu protiv svih mera koje bi mogle štetno da deluju na razvoj međunarodnog turizma, među kojima se ističu mere vezane za formalnost oko ulaska u zemlju i dr.³⁾.

Cilj Unije je, dakle, bio da potpomaže uspostavljanje i razvijanje uzajamnih odnosa između njenih članova uz omogućavanje optimalnih uslova za razvoj turizma u celom svetu. Unija je imala aktivne odnose sa svim organizacijama u svetu koje su se bavile pitanjima turizma. U organizaciji Unije održano je više seminara i sastanaka o raznim problemima razvoja svetskog turizma, a materijali sa tih skupova objavljeni su u časopisu Unije »World Travel — Tourism Mondial«. To govori da se ova organizacija bavila i publicističkom delatnošću, što je doprinisalo razvoju stručne i naučne misli o turizmu.

U najznačajnije rezultate Međunarodne unije ubraja se njen doprinos u vezi sa održavanjem istorijske konferencije Organizacije ujedinjenih nacija o turizmu i turističkim putovanjima 1963. godine. Na inicijativu UIOOT-a i predlog Ekonomskog i socijalnog sveta OUN, Generalna skupština Ujedinjenih nacija je na svom XXI zasedanju proglašila godinu 1967. Međunarodnom godinom turizma. U toj godini zemlje članice Međunarodne unije donele su brojne mере, koje su od posebnog značaja za unapređenje i razvoj turizma u svetu.⁴⁾ Jugosla-

¹⁾ Za skraćeno obeležavanje Unije na engleskom jeziku koriste se početna slova njenog punog naziva — International Union of Official Travel Organisations — IUOTO.

²⁾ Prva inicijativa za osnivanje Unije javila se u vreme početka rada francusko-španske - portugalske federacije turističkih udruženja, osnovanog 1908. godine. Ovo udruženje se smatra jednom od prvih organizacija u oblasti turizma na međunarodnom planu.

³⁾ Videti L Art. 3. de statut de L Union International des Organismes Officiels de Tourisme (UIOOT).

⁴⁾ Širom sveta bile su organizovane brojne manifestacije posvećene razvoju turizma: Sajam fotografija u SAD, Filmski festival u Indiji, Internacionalna izložba avionske filatelije u Mađarskoj. Svetska izložba turističkih plakata u

vija je donela Zakon o ukidanju viza na unilateralnoj osnovi za strane turiste.

2. 3. Članstvo u Međunarodnoj uniji — Međunarodna unija zvaničnih turističkih organizacija je u svom članstvu obuhvatala predstavnike zvaničnih neposrednih ili posrednih državnih organa za turizam iz preko sto zemalja sveta. Pravo na stalno članstvo u Uniji imale su:

a) nacionalne turističke organizacije osnovane ili priznate od njihovih vlada kao subjekti razvoja turizma;

b) državni organi, koji su osnovani sa ciljem da se staraju o poboljšanju nacionalnog turizma u zemljama koje preuzimaju odgovornost za vođenje njihovih međunarodnih odnosa i

c) zvanične turističke organizacije na teritorijama koje su osnovale organe sa posebnim ciljem za unapređivanje turizma.⁶⁾

Statutom Unije predviđeni su bili i uslovi učešća u radu pridruženih članova UIOOT-a.

Jugoslavija je stalni član Međunarodne unije od njenog osnivanja, a zastupali su je Savezni sekretarijat za privredu i Turistički savez Jugoslavije.

2. 4. Organi Međunarodne unije — Organi Unije su: Generalna skupština (zaseda jedamput za dve godine), Izvršni komitet, Generalni sekretar, tehničke komisije i regionalne komisije. Unija je imala pet tehničkih komisija specijalizovanih za pojedina pitanja:

2. 4. 1. Komisija za razvoj turizma — bavila se pitanjima turističke propagande i reklame, vidovima saradnje među nacionalnim turističkim službama i turističkim agencijama, kao i problematikom životne sredine, omladinskog i socijalnog turizma i td.

2. 4. 2. Komisija za uklanjanje prepreka razvoju turizma — delovala je u cilju uprošćavanja pasoških i svih putnih formalnosti, kao i u cilju ukidanja obaveza plaćanja taksi koje opterećuju turiste po različitim osnovama.

2. 4. 3. Komisija za turističku opremljenost i rekvizite — radila je na iznalaženju jedinstvene kategorizacije i klasifikacije hotela, na unifikovanju propisa o poslovanju turističkog hoteljerstva, proučavanju problema posluživanja i td.

2. 4. 4. Komisija za proučavanje i organizaciju turizma — razrađuje metode značajne za poslovnu saradnju, vrši analizu turističkog tržišta, organizuje seminare za profesionalno obrazovanje kadrova, prikuplja podatke i vodi turističku statistiku i td.

2. 4. 5. Komisija za transport — izučava razvoj svih vidova transporta putnika i robe, uz pripremu i objavljivanje publikacija o transportnoj statistici.⁷⁾

Regionalnih komisija je bilo ukupno sedam: Komisija za Južnu Aziju, Komisija za Bliski istok, Komisija za Tih okean i Komisija za Istočnu Aziju.

Peruu, Izložba lova i ribolova u Jugoslaviji i dr. (Videti: Međunarodna turistička godina, „Turizam”, br. 1/1968. str. 17).

5) „Sl. list SFRJ”, br. 54/1967. god.

6) Videti član 4. Statuta Unije.

7) U vezi sa ovim videti: L. f. Fuster, Teoria u Tenica del Turismo, Madrid, 1967. str. 204.

Zvanični jezici Unije su engleski, francuski i španski.

2. 5. *Transformacija Međunarodne unije zvaničnih turističkih organizacija (UIOOT) u Svetsku turističku organizaciju (OMT)* — Dugo vremena je na međunarodnom planu vođena detaljna diskusija o transformaciji Međunarodne unije u Svetsku turističku organizaciju (Organisation Mondial de Tourisme — OMT). Godine 1969. na konferenciji održanoj u Sofiji utvrđen je kompromisni projekt, koji je prihvaćen od većine zemalja učesnika Konferencije. Iste godine je u Dablinu održana XXI Generalna skupština UIOOT-a, na kojoj je takođe raspravljanju o istim pitanjima⁸⁾. Od međunarodne organizacije nevladinog karaktera želela se međudržavna organizacija za turizam koja bi mogla da učestvuje na ravnopravnoj osnovi sa brojnim drugim državnim organizacijama u raspravi o pitanjima značajnim za razvoj turizma. Sa tim ciljem se pristupilo izmeni statusa Unije, koja je uživala pravni položaj u skladu sa članom 60. Švajcarskog godišnjeg zakona (L'Art. 1. de Statut de l' Union), prema kome je imala konsultativni status u okviru Organizacije ujedinjenih nacija.

Na XXIV zasedanju Generalne skupštine Organizacije ujedinjenih nacija doneta je Rezolucija,⁹⁾ koja je potvrdila dotadašnje stavove u vezi sa transformacijom UIOOT-a, u Svetsku turističku organizaciju. Posle toga je, 1970. godine, održano vanredno zasedanje Generalne skupštine UIOOT-a na kome je izrađen i usvojen Statut Svetske turističke organizacije. Tom prilikom je dogovorenovo da će se Svetska turistička organizacija smatrati ustamovljenom kada u njeno članstvo pristupi 51 država. U skladu s tim, Statut Svetske organizacije je stupio na pravnu snagu 2. 01. 1975. godine. Stupanjem na snagu Statuta obezbeđen je nastavak u radu Međunarodne unije (UIOOT-a), s tom razlikom što je OMT, kao međudržavna organizacija sa statusom pravnog lica, u mogućnosti da održava direktne veze i uspostavlja odnose sa drugim subjektima, uključujući i države.

Napred navedene ciljeve i zadatke Međunarodne unije zvaničnih turističkih organizacija preuzeala je na sebe Svetska organizacija (OMT), koja, kao njen transformisani oblik, nastavlja jednu, za turizam, značajnu tradiciju.

U članu 3. st. 1. Statuta OMT stoji da je „osnovni zadatak Organizacije unapređenje i razvoj turizma u cilju doprinosa privrednom razvoju, međunarodnom razumevanju, miru, prosperitetu i poštovanju ljudskih prava i sloboda za sve jednako, bez obzira na rasu, pol, jezik i religiju“. U stavu 2. istoga člana ističe se da će OMT „naročitu pažnju posvetiti interesima zemalja u razvoju na području turizma“.¹⁰⁾

⁸⁾ Videti Rezoluciju OUN, br. 2529/1969. god.

⁹⁾ O ovome biliže videti: Ikonomika i organizacija na turizma, Nadelčo Enev i grupa autora, „G. Bakalov“, Varna, 1975. god. str. 263.

¹⁰⁾ Videti: „World Travel — Tourisme Mondial“, br. 120/1974. god. »Establishmentoportun de l' OMT«, (navedeno prema: Željko Bašića, Značaj svetske turističke organizacije (OMT)», »Turizam«, br. 2-3/1975. god. str. 34 i 35); World Tourist Organisation, Press Release, Madrid, 1977/WTO/7, (citirano prema: Un-

3. MEĐUNARODNE DRŽAVNE (VLADINE) ORGANIZACIJE OD OPŠTEG ZNAČAJA ZA RAZVOJ TURIZMA U SVETU

Govoreći u prethodnom odeljku o Međunarodnoj uniji zvaničnih turističkih organizacija, istakli smo da je ona imala status međunarodne turističke organizacije nedržavnog karaktera. Za razliku od nje, Svetska turistička organizacija (OMT) ima status međudržavne organizacije i to univerzalnog karaktera. Prikaz pomenutih organizacija dat je na početku dela izlaganja zbog njihovog značaja kao koordinativnih institucija svetskog turizma.

Prema ciljevima i zadacima koje imaju u vezi sa razvojem turizma, sve međunarodne državne organizacije možemo podeliti u dve velike grupe.

a) Neke od međunarodnih organizacija sa statusom međudržavnih institucija imaju opšti značaj za unapređenje i razvoj turizma. Njihov osnovni predmet interesovanja nije turizam. Međutim, u sklopu regulisanja opštih političkih, privrednih i drugih odnosa u međunarodnoj zajednici, neke od tih organizacija daju svoj i posebno značajan doprinos razvoju međunarodnog turizma. U ovoj grupi se razlikuju organizacije univerzalnog (svetskog) i regionalnog karaktera.

b) Posebno mesto u sistemu međudržavnih organizacija potrebno je da zauzimaju one čiji su osnovni zadaci direktno usmereni ka radu na pitanjima isključivo vezanim za turističku delatnost i šire probleme turizma uopšte. Međutim, za sada je jedini predstavnik ove grupe međunarodnih turističkih organizacija univerzalnog karaktera Svetska turistička organizacija (OMT), uz manji broj međudržavnih organizacija regionalnih karaktera.

3. 1. Međunarodne državne organizacije univerzalnog karaktera

U ovom delu izlaganja nećemo se zadržavati na opštim karakteristikama pojedinih organizacija, već će biti reči samo o njihovom uticaju i doprinosu razvoju međunarodnog turizma. Značaj pojedinih od ovih organizacija za ukupni razvoj turizma nije isti, ali je doprinos svake od njih dragocen i poželjan u interesu podsticaja daljeg razvoja turizma u svetu. Od univerzalnih (svetskih) međunarodnih državnih organizacija treba istaći značaj Organizacije ujedinjenih nacija i nekih njenih specijalizovanih organizacija kao što su: Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu (UNESKO); Organizacija za ishranu i poljoprivrednu (FAO); Fond za razvoj Ujedinjenih nacija i dr. Pored Organizacije ujedinjenih nacija i njenih specijalizovanih agencija, pozitivan uticaj u razvoju turizma imaju i druge međunarodne organizacije: Međunarodna organizacija rada (MOR-ILO); Međunarodni monetarni fond (IMF); Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD); Međunarodna konsultativna organizacija (IMCO) i mnoge druge međunarodne organizacije.

ković- Dr Slobodan, Ekonomika turizma, »Savremena administracija«, Beograd, 1978. god. str. 100

3. 1. 1. Organizacija ujedinjenih nacija i njene specijalizovane agencije

Vrlo je značajan doprinos koji je Organizacija ujedinjenih nacija dala do danas u cilju podsticanja razvoja turizma u svetu. Još 1946. godine, ubrzo nakon osnivanja, u okviru OUN se vodila rasprava o pitanjima smanjivanja prepreka u vezi sa međunarodnim putovanjima. Svakako u najznačajnije aktivnosti Organizacije ubraja se organizovanje istorijske specijalne Konferencije o turizmu i međunarodnim putovanjima, održane u Rimu 1963. godine. Generalna skupština Organizacije ujedinjenih nacija je proglašila godinu 1967. Međunarodnom godinom turizma, što je imalo za posledicu organizovanje čitavog niza manifestacija o turizmu u svim krajevima sveta.

Poseban doprinos razvoju turizma OUN je dala u okviru preduzimanja brojnih mera za ustanovljenje specijalne međunarodne državne organizacije u oblasti turizma.

Od specijalizovanih agencija u okviru Organizacije ujedinjenih nacija, Organizacija za obrazovanje, nauku i kulturu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation — UNESCO) ispoljava živ interes za međunarodni turizam i u tom cilju potpomaže njegov razvoj. Održava tesne kontakte sa specijalizovanim međunarodnim turističkim organizacijama, a prevashodno sa Svetskom turističkom organizacijom (OMT). Jednom godišnje UNESCO izdaje mnogobrojne publikacije, među kojima se nalaze izdanja vezana za turizam: „Učeње u inostranstvu” i „Odmor u inostranstvu”. U tim publikacijama se bliže iznose uslovi i propagira mogućnost boravka u različitim zemljama i krajevima sveta.

Organizacija Ujedinjenih nacija za ishranu i poljoprivredu (FAO) za osnovni cilj ima poboljšanje ishrane u svetu i podizanje životnog standarda stanovništva. Delatnost FAO-a je posebno značajna za turizam u oblastima vezanim za razvoj sportskog lova i ribolova, unapređenja proizvodnje poljoprivrednih i prehrabnenih proizvoda potrebnih za snabdevanje ugostiteljskih proizvodnih organizacija i samih turista u vanpansionskoj potrošnji. Takođe treba istaći njenu aktivnost na podizanju i razvoju nacionalnih parkova i šuma.

3. 1. 2. Značaj ostalih međunarodnih državnih organizacija univerzalnog karaktera za razvoj turizma

Iz ove grupe međunarodnih organizacija posebno treba istaći značaj Međunarodnog monetarnog fonda (International Monetary Fund — IMF) i Međunarodne banke za obnovu i razvoj kao univerzalnih međunarodnih finansijskih institucija. (International Bank for Reconstruction and Development — IBRD).

Međunarodni monetarni fond ima brojne zadatke na planu unapređivanja međunarodne monetarne saradnje između zemalja članica. U tom smislu razmatra platno-bilansnu situaciju pojedinih zemalja, pri čemu se uzima u obzir i devizni bilans ostvaren privređivanjem organizacija turističke delatnosti. Fond može, na osnovu sopstveno

donetih odluka, da utiče na uvođenje specijalnog kursa za pružanje turističkih usluga inostranim turistima.¹¹⁾

Međunarodna banka za obnovu i razvoj osnovana je sa ciljem da pruža pomoć putem dodeljivanja kredita i stavljanja na raspolaganje kapitala, pod povoljnijim uslovima nego što ga je moguće stići od drugih davalaca.

U organizacionom sastavu Banke nalazi se posebno odeljenje za turističke projekte, čiji je osnovni zadatak da ispituje uslove i ceni opravdanost kredita za prioritetne projekte zemljama članicama. Po red sredstava koje odobrava za izgradnju turističkih objekata, za razvoj turizma su značajna i sredstva koja Banka odobrava zemljama članicama za izgradnju objekata infrastrukture.

Prema Statutu Banke, uslovi sonditio sine qua non za dobijanje kredita ili zajma jesu: a) da je Banka stekla ubeđenje da se sredstva ne mogu obezbediti pod umerenim uslovima iz drugih izvora i b) da je Banka stekla ubeđenje da je zajmoprimec, tj. garant u stanju da odgovori svojim obavezama u vezi sa uslovima pod kojima se sredstva odobravaju.

Jugoslavija je čest korisnik sredstava koje odobrava Međunarodna banka. Između ostalog, sredstvima Banke finansirana je izgradnja i nekih turističkih objekata.¹²⁾ Kao garant Međunarodnoj banci pojavljuje se država koja garantuje „imovinom vlade“ (sredstva Narodne banke Jugoslavije).¹³⁾

Pored toga što dodeljuje sredstva, Banka ima veliku ulogu i kod procesne opravdanosti pojedinih investicija. Banka finansira samo prioritetne objekte, a njeni stručnjaci posebno vode računa da ne dođe do finansiranja tzv. promašenih investicija bilo koje vrste, pa i turističkih.

3. 2. Međunarodne državne organizacije regionalnog karaktera od opštег značaja za razvoj turizma

Pored međunarodnih organizacija univerzalnog karaktera, određeni značaj za razvoj turizma u svetu imaju i međunarodne organizacije regionalnog karaktera. Regionalno privredno udruživanje počiva na međunarodnom ugovoru između zainteresovanih država sa određenog užeg ili šireg teritorijalnog područja. Ovakav način privrednog udruživanja i saradnje dopušten je samim tekstom Povelje Ujedinjenih nacija.

„Povelja ničim ne isključuje postojanje regionalnih sporazuma ili ustanova čija je svrha bavljenje pitanjima koja se tiču održanja

¹¹⁾ Videti član VIII, stav 2-4. Statuta Međunarodnog monetarnog fonda.

¹²⁾ Sredstvima Međunarodne banke u Jugoslaviji su finansirani delovi izgradnje turističkih projekata »Dubrava« u Dubrovniku, »Bernardin« u Portorožu, »Babin kuk« i dr.

¹³⁾ Videti: Sporazum o garanciji između SFRJ i Međunarodne banke za obnovu i razvoj, br. 782. YU, Turistički projekt »Babin kuk« (»Sl. list SFRJ«, br. 13/1972. god.) i Ćirić Aleksandar, Međunarodni ugovori i slični sporazumi kao izvor Međunarodnog privrednog prava, Biblioteka Pravnog fakulteta u Nišu, 1976. god. str. 25.

međunarodnog mira i bezbednosti i koja su podesna da budu predmet regionalne akcije, pod uslovom da su ti sporazumi i ustanove i njihovo delovanje u skladu sa ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija".¹⁴⁾

Svakako da je turizam područje na kome se određeni pozitivni doprinosi, u skladu sa ciljevima i načelima iz Povelje OUN, mogu negovati i razvijati saradnjom država i preko regionalnih institucija i regionalnih sporazuma. Pri tome treba istaći da postoje regionalne organizacije čiji su ciljevi i zadaci prevashodno usmereni na unapređenje i razvoj međunarodnog turizma, ali da određeni značaj za turizam imaju i regionalne organizacije koje se bave ukupnom problematikom međunarodne privredne saradnje. Zbog toga ćemo u daljem izlaganju, posebno ukazati na Savet za uzajamnu ekonomsku pomoć (SEV), Evropsku ekonomsku zajednicu (CEE), Organizaciju američkih država (Organisation of American States — OAS) i druge organizacije.

a) *Savet za uzajamnu ekonomsku pomoć (SEV)* nema posebnu komisiju za saradnju zemalja članica u oblasti turizma. Istiće se da svoj interes za razvoj turizma organizacija ispoljava u nastojanju da podigne na viši nivo i poboljša životni standard stanovništva zemalja članica.¹⁵⁾ Takođe treba istaći i Program za dalje proširenje i unapređenje saradnje zemalja članica, koji je donet 1971. godine na 25. Zasedanju SEV-a¹⁶⁾ u Bukureštu. Programom se predviđa saradnja i integracija u oblasti turizma. Kao i čitava saradnja u oblasti privređivanja, tako se i saradnja u turizmu zasniva na principima planiranja u okviru Organizacije i u koordinaciji nacionalnih planova razvoja, bez posebnih nadnacionalnih instituta.¹⁷⁾

b) *Evropska ekonomска zajednica* je osnovana sa ciljevima osnivanja carinske unije, zajedničkog tržišta i uspostavljanja uzajamne pomoći i privredne saradnje. Poslovi iz oblasti turizma povereni su Odeljenju Zajednice za malu privредu. Za ostvarenje saradnje zemalja članica u turizmu postoji radna grupa, u čijem radu učestvuju predstavnici organa uprave pojedinih zemalja nadležnih za poslove turizma. Svoju saradnju članice ostvaruju i preko posebnih privrednih asocijacija, kao što su: Grupa nacionalnih udruženja turističkih agencija zemalja CEE, Udruženje hotelijera, Udruženje vodiča zemalja CEE i dr.¹⁸⁾

Određeni doprinos razvoju turizma između zemalja Zajednice ima sistem pasoških i carinskih formalnosti koje su svedene na minimum i kretanju građana pojedinih zemalja članica na čitavoj teritoriji Organizacije.

¹⁴⁾ Videti: Povelju OUN, Glava VIII (Regionalni sporazumi), čl. 52. st. 1.

¹⁵⁾ Videti: Enev Dr Nedelčo i grupa autora, Ikonomika i organizacija na turizma, »G Bakalov«, Varna, 1975. god. str. 256.

¹⁶⁾ Zasedanje SEV-a je najviši organ Organizacije i sastoji se od delegata iz svih zemalja članica.

¹⁷⁾ Bliže o principima saradnje zemalja članica SEV-a videti: Stanislaw Gora i Zygmunt Kuyziak, Mjedzynarodowa specjalizacija produkcji krajow RWPG, Warszaw, 1974. u prevodu na ruskom, Meždunarodnaja specijalizacija proizvodstva stran SEV, Moskva, 1977. str. 13. i dalje.

¹⁸⁾ Nejkov Dr Dušan, Koncepcjske i metodološke osnove politike razvoja turizma u Jugoslaviji, disertacija, daktilografisano, Beograd, 1980. god. str. 179.

U cilju povećanja međusobnog turističkog prometa Jugoslavija ostvaruje saradnju sa radnom grupom za turizam putem razmene informacija i izrade zajedničkih studija. Posle potpisivanja najnovijeg sporazuma o saradnji između Jugoslavije i EEŽ,¹⁹⁾ u Privrednoj komorri Jugoslavije usvojen je Predlog osnovnih pravaca aktivnosti i neposrednih zadataka na realizaciji Sporazuma o saradnji između SFRJ i Evropske ekonomske zajednice.²⁰⁾ Pored ostalog, Predlogom se predviđaju mogućnosti za jačanje saradnje u oblasti turizma, pri čemu bi glavni nosilac toga posla bilo Opšte udruženje turističke privrede Jugoslavije,²¹⁾

c) *Organizacija američkih država (OAS)* pokazuje živo interesovanje za pitanja razvoja međuameričkog turizma, i u tom cilju okuplja članice iz 24 američke države. Na specijalnoj konferenciji 1948. godine usvojena je „Deklaracija o principima“ kojom je preporučen čitav niz mera za smanjenje pasoških i drugih putničkih formalnosti, što je imalo izuzetno povoljan uticaj za razvoj turizma između američkih zemalja.

OAS izdaje mnogobrojne publikacije, a posebno cenjen i značajan za oblast turizma je „Godišnjak Organizacije američkih država“, koji sadrži bogate informacije značajne za razvoj interameričkog turizma.

4. MEĐUNARODNE ORGANIZACIJE TURISTIČKOG KARAKTERA

4. 1. Međunarodne državne organizacije

U celini posmatrano, mali je broj specijalizovanih međunarodnih turističkih organizacija udruženog karaktera. Ako bismo se zadržali na sistematizaciji na osnovu koje se vrši podela međunarodnih organizacija na univerzalne i regionalne, za predstavnika iz prve grupe turističkih organizacija mogli bismo navesti samo Svetsku turističku organizaciju. Do njene pojave, 1975. godine, u svetu nije postojala ni jedna specijalizovana međudržavna turistička organizacija univerzalnog karaktera. S obzirom da smo o ovoj organizaciji govorili na početku ovog dela izlaganja,²²⁾ kao koordinativnoj instituciji međunarodnog turizma, zadržaćemo se samo na međunarodnim turističkim državnim organizacijama regionalnog karaktera: Zasedanje turističkih državnih organa socijalističkih zemalja; Interamerički kongres za turizam i Arapski savez za turizam.

²⁰⁾ Glasnik Privredne komore Jugoslavije, br. 13/1980. god. str. 46.

²¹⁾ Videti deo predloga — Privredna, tehnička i finansijska saradnja, tačka 8.

²²⁾ Videti 7. stranu ovoga rada.

4. 1. 1. Zasedanje turističkih državnih organa socijalističkih zemalja

Nagli razvoj turizma u zemljama članicama Saveta za uzajamnu ekonomsku pomoć i nepostojanje posebnog organa za pitanja turizma u okviru ove organizacije, uslovilo je iznalaženje odgovarajućih oblika saradnje u oblasti turističkog prometa zemalja članica SEV-a. Godine 1966. u Budimpešti je sazvan svojevrsni sastanak državnih organa za turizam socijalističkih zemalja sa predstavnicima iz NR Bugarske, DR Nemačke, NR Poljske, SR Rumunije, Sovjetskog Saveza, SR Čehoslovačke i NR Mađarske. Tom prilikom je zauzet stav da se svake godine, od tada pa ubuduće, održavaju sastanci na ravnopravnoj osnovi po unapred utvrđenom i pripremljenom dnevnom redu. Formirana je radna grupa, koja je imala za cilj da formuliše osnovne principe i ciljeve saradnje između zvaničnih državnih organa pojedinih zemalja.

1. Zasedanja nadležnih državnih organa za turizam pojedinih zemalja su oblik i forma stalne saradnje među socijalističkim zemljama u oblasti turizma,

2. Zasedanje razmatra pitanja iz nadležnosti državnih organa za turizam i druga pitanja od značaja za razvoj turizma,

3. Da bi se postigli željeni ciljevi pred Zasedanjem se trajno postavljuju sledeća pitanja:

a) razmena iskustva i informisanje o stanju u unutrašnjem i međunarodnom turizmu;

b) koordinacija u domenu uzajamne saradnje državnih organa za turizam socijalističkih zemalja u radu međunarodnih turističkih organizacija;

c) razmena iskustva u oblasti reklame i propagande;

d) saradnja u oblasti primene kadrova i druga pitanja.

Od 1966. godine svake naredne godine održano je po jedno zasedanje nadležnih državnih organa za turizam socijalističkih zemalja. To je doprinelo povećanju obima turističkih putovanja između socijalističkih zemalja članica SEV-a, postizanju boljih rezultata u obuci i pripremi kadrova, podizanju nivoa kvaliteta turističkih usluga, usaglašavanju stavova između zemalja o svim pitanjima razvoja međunarodnog turizma i dr.

4. 1. 2. Interamerički kongres za turizam (Interamerican Congress of Tourism — IACT)

Prvi interamerički kongres za turizam održan je 1939. godine. Na kongresu 1952. godine usvojen je Pravilnik kongresne organizacije, koji kasnije prerasta u zvanični statut organizacije. Sedište Organiza-

cije je u Vašingtonu, a članovi ove međunarodne državne regionalne organizacije su predstavnici iz 21 američke države.

Osnovni cilj Organizacije jeste zadatak na koordinaciji delatnosti američkih država na planu razvoja unutrašnjeg i međunarodnog turizma.

Rukovodni organi Organizacije jesu: Plenarna skupština, u čijem radu učestvuju predstavnici svih država članica. Kao posmatrači mogu biti prisutni predstavnici međudržavnih turističkih organizacija, kao i međunarodnih državnih turističkih organizacija, koje imaju konsultativni status Organizacije ujedinjenih nacija; Stalni izvršni komitet; sekretarijat; stalni tehnički komiteti, koji se bave problematikom naučnog izučavanja turizma, uklanjanju prepreka unapređenju turizma, razvoja i obogaćivanja sadržaja turističkih putovanja. Pored stalnih komiteta, Organizacija ima i povremene komitete.

Zvanični jezici Organizacije jesu: engleski, španski, francuski i portugalski.

4. 1. 3. Arapski savez za turizam (Arab Tourism Union — ATU)

Osnovan je 1954. godine u Kairu, pod nazivom Međunarodni savez za arapski turizam. Organizacija je dobila sadašnji naziv 1969. godine, a njeno sedište je u Amanu.

Arapski savez za turizam ima sledeće ciljeve: da pomaže razvoj turizma u arapskim zemljama; da utiče na vođenje jedinstvene turističke politike zemalja članica; da, preko organizovanja stručnih kurseva i seminara, osposobljava kadrove različitog stepena stručno — turističke osposobljenosti i dr.

Rukovodni organi Organizacije su: Generalna skupština, Izvršni komitet i Generalni sekretarijat.

Zvanični jezici su: engleski, francuski i arapski.

4. 2. MEĐUNARODNE NEVLADINE (NEDRŽAVNE) ORGANIZACIJE

Pored nesumnjivog značaja međunarodnih državnih organizacija za razvoj turizma, veliku ulogu na istom planu imaju i postojeće međunarodne nevladine organizacije.

4. 2. 1. Međunarodno udruženje naučnih turističkih eksperata — (Association Internationale d' Experts Scientifiques de Tourisme — AIEST)

Udruženje je osnovano 1949. godine u Laganu, a novi Statut je usvojen 1960. godine.

Udruženje okuplja istaknute pojedince i stručnjake sa područja turizma. U 1980. godini Udruženje je imalo 343 člana iz 44 zemlje sveta. Članovi se dele u tri kategorije. Članovi „A“ kategorije su nastavniči na fakultetima i visokim školama, a članovi „B“ i „C“ kategorije su

izvan obrazovnih institucija. Jugoslavija je u 1979. godini imala 14 članova „A“ kategorije i 7 članova ostalih kategorija.²³⁾

Svake godine Udruženje održava kongres na kome se redovno razmatraju pojedine teme iz praktičnog i teorijskog aspekta. Izdaje tromesečni časopis „Revue de Tourisme“, u kome donosi teorijske rade svojih članova.

Međunarodno udruženje naučnih turističkih eksperata ima status savetodavne organizacije UNESCO-a. Sedište udruženja je u Bernu.

4. 2. 2. *Međunarodna akademija za turizam (Academie Internationale de Tourisme)* — osnovana je 1950. godine. Okuplja istaknute pojedince, uglavnom društvene radnike i stručnjake iz oblasti turizma. Ima redovne, dopisne i pridružene članove. Posebno je značajna publicistička delatnost Akademije u okviru koje najznačajnije mesto zauzima objavljivanje turističkih rečnika na različitim jezicima naroda iz celog sveta. Na zasedanju Generalne skupštine Akademije 1978. godine u Opatiji, prihvaćen je predlog o izdavanju turističkog rečnika i na srpskohrvatskom jeziku.²⁴⁾

Stručne rade i priloge svojih članova Akademija objavljuje u reviji „La Revue de l Academie Internationale de Tourisme“.

4. 2. 3. Međunarodni biro za socijalni turizam (BITS)

Sedište Organizacije je u Briselu. Osnovana je 1963. godine sa ciljem da radi na unapređenju i izučavanju socijalnog turizma na međunarodnom planu. Glavni zadatak Biroa sastoji se u koordinaciji rada članova i njihovom obaveštavanju o svim pitanjima koja su od interesa za razvoj ove vrste turizma.²⁵⁾

Biro za socijalni turizam se posebno bavi pitanjima vezanim za: unapređenje socijalnog turizma; saradnju međunarodnih organizacija; plaćeni odmor radnika; turizam mladih; medicinske aspekte produženja turističke sezone; turizam „trećeg doba“; razvoj camping turizma; porodični turizam; značaj nauke i kulture za socijalni turizam i dr.

Članovi Biroa su preko sto međunarodnih i nacionalnih udruženja društvenog karaktera sa svih kontinenata čija je osnovna delatnost usmerena na razvoj socijalnog turizma.

Međunarodni biro za socijalni turizam je pridruženi član UNESCO-a i Svetske turističke organizacije (OMT). Ima razvijenu saradnju sa Međunarodnom organizacijom rada i drugim organizacijama, pa i pojedincima koji se bave kompingom, karavaningom, odmorom mladih i starih, dokolicom radnih ljudi i njihovih porodica, folklorom, čovekovom okolinom i dr.²⁶⁾

²³⁾ Kobašić Dr. Anton, O nekim pitanjima znanosti o turizmu i njezinoj vezi s praksom, »Turizam«, br. 2/1981. str. 9.

²⁴⁾ Akademija je do sada izdala turističke rečnike na sledećim jezicima: francuskom, italijanskom, engleskom, španskom, portugalskom, nemackom, hollandskom, švedskom, ruskom, poljskom, rumunskom, turskom, grčkom i srpskohrvatskom, (Videti: Aktivnost Međunarodne turističke akademije, »Turizam«, br. 1/1980. str. 28.

²⁵⁾ Nejkov Dušan, Koncepcijske i metodološke osnove politike razvoja turizma u Jugoslaviji, Disertacija, Beograd, 1980. god. str. 185.

²⁶⁾ Videti: Međunarodni ured za socijalni turizam, rubrika »Iz svijeta«, »Turizam«, br. 6/1980. str. 24.

4. 2. 4. Međunarodni biro za turizam i razmenu omladine (Bureau international pour le Tourisme et les Echanger de la Jenesse — BITEJ)

Ova međunarodna turistička organizacija je osnovana 1960. godine u okviru Svetske federacije demokratske omladine.

Ciljevi i zadaci Organizacije se sastoje u praćenju razvoja omladinskog turizma²⁷⁾ i preduzimanju mera za njegovo unapređenje.²⁸⁾ Biro se bavi organizovanjem kružnih turističkih putovanja omladine, organizuje kampovanja mladih na principu samousluživanja, razmatra pitanja u vaspitnoj ulozi turizma i dr.

Članovi BITEJ-a su omladinske organizacije Istočne Evrope i 22 organizacije iz ostalih zemalja.²⁹⁾ Član BITEJ-a iz Jugoslavije je Biro za međunarodnu razmenu omladine Jugoslavije, iz SSSR-a Biro za putovanje omladine „Sputnjik”, iz Bugarske Bugarska omladinska organizacija „Orbita”, iz Mađarske Omladinski biro „Ekspres iz Poljske „Juventur” (bavi se samo organizacijom putovanja radničke omladine) i „Almatur” (brine o odmoru i organizovanju putovanja studenata), iz DR Nemačke — Biro za putovanje i razmenu omladine „Jugondrrisen” i dr.

Po svojim osnovnim ciljevima i zadacima slična BITEJ-u je međunarodna organizacija omladinskog turizma (Federation of International youth travel organisation — FIYTO). Osnovana je 1952. godine i okuplja omladinske turističke organizacije i agencije zemalja Zapadne Evrope.

4. 2. 5. Ostale međunarodne nevladine turističke organizacije

U grupi ostalih poznatijih međunarodnih nevladinih turističkih organizacija univerzalnog karaktera nalaze se Međunarodna turistička alijansa (ITA), jedna od najstarijih organizacija u oblasti turizma. Osnovana je 1898. godine, a njeni članovi su nacionalna udruženja automobilista, biciklista, kampera, auto-klubova i dr. Međunarodna federacija turističkih žurnalista i pisaca (FIJET), osnovana je 1954. godine u Parizu; Svetsko udruženje za profesionalno obrazovanje u turizmu (WAPTT) osnovano 1969. godine, i dr.

Od regionalnih nevladinih organizacija treba pomenuti Evropsku komisiju za turizam (ETC), osnovanu 1948. godine, Turističko udruženje za istočnu Aziju, Turističku alijansu za Indijski akean, Turističku organizaciju za Južnu Ameriku i dr.

²⁷⁾ Pod omladinskim turizmom se smatraju sva kretanja duža od 24 časa, kojima je cilj promena mesta boravka iz nelukrativnih pobuda i u kojima učeštvoju redovni studenti, redovni učesnici, kao i ostala omladina ne mlađa od 16 ni starija od 27 godina i njihovi vaspitači, nastavnici i profesori (Videti: Jovanović Momčilo, Specifičnost omladinskog turizma, »Turizam«, br. 1/1979. god. str. 10).

²⁸⁾ Još je 1954. godine, u okviru UIOOT-a, organizovana stalna studijska grupa za praćenje razvoja omladinskog turizma.

²⁹⁾ Godišnji izveštaj Bureau International pour le Tourism et les Echanger de la Jeunesse — BITEJ, 1976. ane.

Značajnu ulogu imaju i druge (društvene) međunarodne organizacije kao što je i Međunarodna automobilska federacija (FIA), osnovana 1904. godine u Hamburgu. Federacija ima zadatak da radi na unapređenju međunarodnog automobilskog saobraćaja i bezbednosti saobraćaja u svim zemljama članicama. Okuplja preko 90 nacionalnih klubova sa oko 25 miliona članova;

Svetska automobilska organizacija (OTA), osnovana je 1950. godine sa ciljem da koordinira aktivnost organizacija udruženih u nacionalne saveze i da zastupa njihove zajedničke interese.

Treba spomenuti i Međunarodnu kamping i karavaning organizaciju, Međunarodnu federaciju banjskih i klimatskih mesta, Međunarodnu federaciju turističkih centara itd.

4. 3. MEĐUNARODNE PROFESIONALNE ORGANIZACIJE

Delatnost profesionalnih turističkih organizacija je u direktnoj vezi sa ostvarivanjem turističkog prometa preko neposrednog pružanja usluga turistima. Zbog međunarodnog karaktera turizma i postizanja zajedničkih ciljeva ove organizacije se udružuju u nacionalne a preko njih u međunarodne saveze i druge organizacione oblike. Ukazaćemo na one koje su najznačajnije za razvoj turističke privredne delatnosti.

4. 3. 1. Svetska federacija udruženja putničkih agencija (Federation universelle des Association d'agences de voyages — FUAAV)³⁰⁾

Ova međunarodna organizacija ima svoju tradiciju počev od osnivanja Međunarodne federacije putničkih agencija (FIAV) 1915. godine, sa sedištem u Parizu. Prolazila je kroz više organizacionih faza dok je konstituisana na sadašnjim principima.³¹⁾ Nastala je fuzijom FIAV-a i Američke unije udruženih putničkih agencija (UOTAA), do koje je došlo 22. 11. 1966. godine, sklapanjem ugovora o udruženju u Svetsku federaciju.

FUAAV je priznata od strane Organizacije UN i prihvaćena u statusu „B”, koji znači priznavanje prava ovoj organizaciji na davanje predloga Generalnoj skupštini OUN i pravo da bude konsultovana u vezi sa pitanjima o razvoju turizma.³²⁾

Ciljevi i zadaci FUAAV utvrđeni su njenim Statutom i sastoje se u:

³⁰⁾ Naziv Federacije se često sreće na engleskom jeziku Universal Federation Travel Agency Associations — UFTAA.

³¹⁾ »World Travel — Tourizm Mondial«, br. 120/1974. »Etablissement opportun de l'OMT«, (navedeno prema: Bašića Željko, Značaj Svetske turističke organizacije (OMT), »Turizam« br. 2-3/1975. god. str. 34-35.

³²⁾ Poslovna zajednica turističkih organizacija udruženog rada Jugoslavije, Predlog Jugoslavije za održavanje XVI kongresa Svetske federacije udruženja putničkih agencija (FUAAV-UFTAA) — 1982. godine (materijal), Beograd, 1980. str. 1.

1) Ujedinjavanju i jačanju saradnje između nacionalnih asocijacija turističkih agencija, kroz zajednički pristup o pitanju od interesa za razvoj turističko-agencijске delatnosti;

2) Predstavljanju delatnosti putničkih agencija na međunarodnom i svetskom planu, a prema međunarodnim vladinim i nevladinim organizacijama u vezi sa pitanjima razvoja delatnosti turističkih agencija,

3) Obezbeđenju maksimalno moguće povezanosti, prestiža, zaštite i razvoja u ekonomskim, pravnim i društvenim oblastima delatnosti turističkih agencija;

4) Omogućavanju da delatnost turističkih agencija zauzme pravo mesto u ekonomiji turističke privrede,

5) Ostvarenju pune saradnje među članicama utvrđivanjem opštih principa poslovanja, sprečavanjem nesporazuma među turističkim agencijama i razrešavanje sporova koji se u poslovanju javljaju i dr.³³⁾.

Dakle, cilj Svetske federacije udruženja putničkih agencija je da bude subjekt koji će pregovarati sa davaocima usluga, državnim ili nedržavnim organizacijama, koje se bave turizmom u ime i za račun profesije putničkih agenata, pružati im pravnu zaštitu preko nacionalnih udruženja, kao i svaku potrebnu moralnu, materijalnu, profesionalnu i tehničku pomoć da bi mogli zauzeti mesto koje im pripada u turističkoj ekonomiji sveta.³⁴⁾

Članovi FUAAV-a su nacionalni savezi turističkih agencija iz 83 zemlje sveta sa više od trideset hiljada turističkih agencija.³⁵⁾ Redovni član FUAAV-a iz Jugoslavije je Poslovna zajednica turističkih organizacija udruženog rada Jugoslavije.

Svetska federacija svake godine ima svoje kongrese u okviru kojih se održavaju: a) plenarne otvorene sednice, kojima prisustvuju predstavnici turističkih agencija, avio i drugih prevoznika, hotelskih organizacija i dr. b) Sednice Generalne skupštine FUAAV, c) Sednice komisija i komiteta po pojedinim oblastima.

Sedište FUAAV-a je u Briselu, a zvanični jezici su francuski, španški i engleski.

4. 3. 2. Međunarodno udruženje hotelijera (Association Internationale de l' Hotellerie — AIH)

Međunarodno udruženje hotelijera osnovano je 1946. godine u Londonu kao naslednik ranijih međunarodnih organizacija užeg staleškog karaktera. Neposredno nastavlja rad Međunarodne alijanse hotela osnovane 1921. godine.

Osnovni zadaci Udruženja usmereni su ka ostvarenju koordinacije nacionalnih udruženja hotela, izučavanju problema koji se odnose na međunarodnu hotelsku industriju i poslovnu politiku hotela i re-

³³⁾ Član 3. Statut de la Federation Universelle des Associations d' Agences de Voyages, FUAAV, Bruxelles.

³⁴⁾ Član 2. Statuta.

³⁵⁾ Poslovna zajednica turističkih OUR-a Jugoslavije, op. cit. str. 1.

storana, poboljšanju uslova rada osoblja, davanju informacija o poslovanju hotela i turističkih agencija i dr.³⁶⁾.

Značajna je i delatnost Udruženja na polju ujednačavanja pravnih pravila o pružanju ugostiteljsko-turističkih usluga. U saradnji sa Svetskom federacijom (FUAAV), izrađen je 1963. god. Sporazum između hotela i putničkih agencija o regulisanju uzajamnih poslovnih odnosa. Sporazum je noveliran 1970. (C. hot. 70.) i 1979. godine (Hotelska konvencija AIH — FUAAV, 1979.³⁷⁾

S obzirom na osnovnu delatnost i poslovni karakter, Udruženje svake godine izdaje Međunarodni hotelski vodič.³⁸⁾

Udruženje hotelijera ima konsultativni status u Evropskoj ekonomskoj komisiji i Međunarodnoj organizaciji rada.

Članovi AIH su nacionalna udruženja hotela iz 68 zemalja i preko 120 individualnih članova iz svih zemalja sveta.³⁹⁾ Našu zemlju je ranije, kao redovni član, predstavljao Savet za ugostiteljstvo Savezne privredne komore; a danas je redovni član AIH iz Jugoslavije Opšte udruženje turističke privrede Jugoslavije.

Sedište Međunarodnog udruženja hotelijera je u Parizu.

4. 3. 3. Svetsko udruženje putničkih agencija (the World Association of Travel Agencies — Wata)

Svetsko udruženje je osnovano 1949. godine od strane renomiranih turističkih agencija iz celog sveta.

Delatnost udruženja usmerena je na unapređenje poslovanja članova putem njihove međusobne saradnje i razmene iskustava. Udruženje pruža članovima stručnu pomoć u poslovanju i u tom cilju izdaje popis partnera koji sadrži podatke o delatnosti najvećih agencija, hotela i prevoznika.⁴⁰⁾ Članovi udruženja međusobno razmenjuju usluge tako što upućuju turiste jedni drugima i pružaju usluge klijentima drugih agencija iz Udruženja (sluge interpreta, vodiča, organizacije izleta i dr.). Delatnost udruženja umnogome doprinosi racionализaciji poslovanja u vezi sa pružanjem usluga organizovanih putovanja od strane turističkih agencija. Prilog tome jeste i izrada jednoobrazne dokumentacije i pojedinih vrsta tipskih ugovora.

Članovi udruženja su turističke agencije iz 96 zemalja sveta. Dakle, za razliku od Svetske federacije udruženja putničkih agencija (FUAAV) koja okuplja samo nacionalne saveze turističkih agencija,

³⁶⁾ Bliže o ovome: Nejkov Dušan, disertacija, str. 187.

³⁷⁾ Videti: Šmid Dr Vjekoslav, Hotelska konvencija, AIHFUAAV, 1979. god. »Privreda i pravo«, br. 6/1980. str. 3.

³⁸⁾ Za 1980. god. AIH je izdao dvojezični vodič (francuski i engleski). Publikacija obuhvata podatke za oko 3000 hotela u 130 zemalja, a sadrži i pregled restorana (zeleni prilog). Bliže o ovome videti: Novi vodič AIH, rubrika „iz svijeta“, »Turizam« br. 6/1980. god. str. 24.

³⁹⁾ Šmid Dr Vjekoslav, Putnička agencija i njeni ugovori s putnicima i davaocima usluga, disertacija, Beograd, str. 78.

⁴⁰⁾ Rabotić Branislav, Turistički poslovni aranžmani, skripta, Beograd, 1980. str. 47.

članovi svetskog udruženja su renomirane turističke agencije koje poseduju brojnu klientelu.

Organi udruženja su Generalna skupština, Administrativni savet, Upravni odbor i Generalni sekretarijat.

Sedište Svetskog udruženja putničkih agencija je u Ženevi.⁴¹⁾

4. 3. 4. Ostale međunarodne profesionalne organizacije

Pored pomenutih udruženja, veliki doprinos razvoja međunarodnih turizma imaju i neke druge organizacije, kako univerzalnog, tako i regionalnog karaktera.

Od univerzalnih treba istaći one koje se bave transportom robe i putnika (turista) i to:

a) *Međunarodno udruženje vazdušnog saobraćaja* (*International Air Transport Association — IATA*); osnovano 1954. godine u Havani. Osnovni zadaci udruženja sastoje se u delatnostima na podizanju i unapređenju sigurnosti, redovnosti i ekonomičnosti vazdušnog saobraćaja. IATA je izradila jedinstvene propise za rukovanje robom u međunarodnom transportu. Značajna je njena aktivnost kod utvrđivanja međunarodnih transportnih tarifa, propisa o pakovanju, etiketiranju, slaganju specijalne robe i td. U Udruženje je učlanjeno preko 60% avio prevoznika iz čitavog sveta. Član IATA iz Jugoslavije od 1951. godine je Jugoslovenski aero-transport (JAT) — Vazduhoplovno preduzeće u međunarodnom vazdušnom saobraćaju.⁴²⁾

b) *Međunarodna unija železnica*; osnovana je 1922. godine sa zadatakom da radi na usklađivanju i unapređenju uslova poslovanja u međunarodnom saobraćaju. Jedan od stalnih zadataka Unije jeste rad na razvoju i unapređenju međunarodnog turizma i povećanju broja turista koji se koriste uslugama prevoza železnicom.⁴³⁾ Okuplja železničke kompanije iz Amerike, Azije, Afrike i Evrope.

b) *Međunarodna unija železnica*; osnovana je 1922. godine sa zadatakom da radi na usklađivanju i unapređenju uslova poslovanja u međunarodnom prometu robe i putnika. Osnovana je 1948. godine. Punopravni članovi Federacije su privatne kompanije i preduzeća, dok u privredno članstvo ulaze nacionalne organizacije i federacije drumskog saobraćaja iz celog sveta.

d) *Savez turističkih organizacija Latinske Amerike* (*Confederation de Organizationes turisticas de la America Latina — COTAL*); Organizacija ima regionalni karakter, a njeno sedište je u Buenos Airesu. Savez deluje sa ciljem o unapređenju turističke delatnosti na kontinentu i posebno se bavi problematikom pojednostavljenja carinskih i drugih formalnosti.

e) *Američko udruženje putničkih agencija* (*American Society of Travel Agents — ASTA*); Udruženje je osnovano 1931. godine. Pored

⁴¹⁾ Videti: Sessa A. Il turismo nei rapporti internazionali, Cagliari, 1968. str. 303.

⁴²⁾ Videti: Đurović Dr Radomir, Međunarodno privredno pravo, »Savremena administracija«, Beograd, 1977. god. str. 336.

⁴³⁾ Nejkov Dušan, op. cit. str. 187.

ostalog, cilj Udruženja sastoji se u održavanju poslovnog standarda u prodaji usluga turističkih agencija. Radi na obezbeđenju uslova za otvarenje zajedničkih interesa svojih članova, daje savete i informacije, a svake godine održava svetski kongres turizma. Interesantno je podvući da ovo Udruženje učlanjuje kako američke turističke agencije, tako i agencije iz pojedinih zemalja širom sveta. Među članicama ASTA-e su i neke od naših agencija kao što su: „Putnik”, „Atlas”, „Inex”, „Yugotours”, „Generalturist” i dr.⁴⁴⁾.

*
* *

Za organizaciju i položaj poslovnih subjekata turističke delatnosti svake zemlje od posebnog je značaja sistem organizacije i pravni položaj međunarodnih turističkih organizacija. Te organizacije su nastale kao rezultat težnje da se na međunarodnom planu ispune neophodni uslovi za međunarodna putovanja, boravak turista i delatnost privrednih subjekata turističke delatnosti različitih zemalja. Sistem međunarodne organizacije turizma karakterišu univerzalne i regionalne organizacije državnog, društvenog i profesionalnog karaktera. Jugoslavija takođe ima državne i društvene organe, kao i organizacije udruženog rada koje se profesionalno bave turističkom delatnošću. Preko odgovarajućih subjekata, Jugoslavija je članica većine međunarodnih turističkih organizacija, u kojima je zapažena njena aktivnost i zalaganje za unapređenje turizma u čitavom svetu, a posebno u nerazvijenim zemljama i zemljama u razvoju. Članstvo u međunarodnim strukovnim udruženjima, obezbeđuje veći prestiž u inostranstvu, uz garantovanje moralne, materijalne, profesionalne, tehničke i druge pomoći u obavljanju delatnosti. U tom smislu je korisna i neophodna još veća aktivnost svih jugoslovenskih turističkih organizacija i njihovih udruženja.

⁴⁴⁾ Videti: Rabotić Branislav, Turistički poslovni aranžmani, skripta, Beograd, 1980. god. str. 47.

LES ORGANISATIONS INTERNATIONALES TOURISTIQUES

R e s u m é

Les organisations internationales du caractère touristique sont fondées comme résultats des tendances de remplir sur le plan international des conditions nécessaires pour les voyages internationaux, pour le séjour des touristes et pour l'activité des hommes d'affaires de l'économie touristique de divers pays. Le système de l'organisation internationale du tourisme est caractérisé par les organisations universelles et régionales dont le caractère est étatique, sociale et professionnel.

Au sommet de l'organisation du tourisme, avec une fonction coordinative et orientée vers le développement de l'activité touristique, se trouvait autrefois L'Union Internationale des organisations touristiques officielles (UIOOT). Depuis 1975 cette fonction a été entreprise par l'Organisation Mondiale Touristique. Dans son travail l'auteur a concentré son attention sur l'Organisation Mondiale Touristique et aux autres formes institutionnelles en conformité avec la systématisation citée, dont l'activité est importante pour le développement et la promotion du trafic international touristique. L'auteur a aussi attiré l'attention sur l'importance de quelques organisations internationales touristiques qui n'ont pas le caractère touristique mais qui contribuent au développement universel du tourisme dans le monde (Organisation des Nations Unies, Fonds monétaire international, Banque internationale pour la reconstruction et le développement et autres).

La Yougoslavie est, par ses organisations étatiques, sociales et économiques pour l'activité touristique, membre de la plupart des organisations internationales touristiques et autres organisations qui par leur activité contribuent au développement du tourisme international.

Les organisations nationales touristiques, étant membres des associations internationales, professionnelles assurent un plus grand prestige à l'étranger contre la garantie de l'aide nécessaire morale, matérielle, professionnelle, technique et autre dans l'exécution de cette activité.

